

Све у шеснаест народних приповедака
(плус једна)

Овде изложене народне приповетке објављиване су редом на Страни 20 веб-сајта Приваут Излог док је постојао у првобитном издању на доменима privaut-izlog.rs и privaut-izlog.srb . После пресељења на домен privaut.info почетком 2014. године објављена је само још једна таква прича, *Каракушово суђење* – она, међутим, није наша него египатска а преузета је из књиге *ПРИЧЕ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА* коју је у едицији „Златна књига“ 1962. године објавила београдска ПРОСВЕТА (Danny Kaye`s *AROUND THE WORLD STORY BOOK* - превод с енглеског Нада Продановић-Ђурчија). Остале приповетке, њих шеснаест, преузете су из само двеју књига: *АНТОЛОГИЈА НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА*, избор и предговор др Војислав Ђурић, СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ У СТО КЊИГА, МС/СКЗ, Нови Сад/Београд, 1969 и *ОДАБРАНЕ НАРОДНЕ ПРИПОВЕТКЕ*, четврто, допуњено издање, одабрао и приредио Милорад Панић-Суреп, НОЛИТ, Београд 1956.

Идеја је била да би се Балкан можда могао представити у шеснаест народних приповедака, а инспирација израз „све у шеснаест“, кад се хоће рећи „из све снаге“ или „мртав-ладан“ или „увелико“ или „начисто“ или „не марећи ни за шта“ – свакако нешто што у највећој мери представља наш, балкански манир. Избор није био нарочит проблем јер, на првом месту, нисам желела да одаберем баш све приче које се неизоставно добију као лектира (*Аждаја и царев син*, *Чардак ни на небу ни на земљи* и *Баш-челик*, на пример), желела сам да укратко прикажем наш здрав разум који се, изгледа, најбоље види у штурим текстовима, као и лудости јавног мњења којима смо сви изложени (*Свијету се не може угодити*), а затим, повела сам се за својим успоменама и за чаролијом самих прича. *Тамни вилајет* нисам могла да прескочим јер је то прва прича на коју сам наилазила кад год бих отворила своју прву књигу народних приповедака – ону Сурепову. Та књига је на мене оставила невероватан утисак мешавином наречја и стилских израза: било је прича у којима сам могла да разумем тек покоју реч. Ипак, приче и уопште, читава књига толико су ми се допали да сам све то ишчитавала унедоглед и изнова, док нисам разумела и оно што не бих могла реч по реч да „преведем“. На крају сам дошла до закључка да је та књига идеално средство за упознавање нашег језика, за упознавање

духа нашег језика, јер се, имала сам утисак, сталним њеним читањем *дух језика* појављује као нека врста холограма, или приказе. Била сам уверена да је то и била ауторска концепција. Изненађујуће је, кад много година касније поново узмете ту књигу у руке што се испостави да је *дух језика* заиста представљен многим скоро неразумљивим текстовима.

Невероватна је и мешавина култура и епоха на какву се у нашим народним приповеткама наилази, па тако имате утисак да се на једној великој празној плочи из античких времена сусрећу цареви, што турски, што византијски и римски са јунацима српских легенди (који понекад подсећају на јунаке античких митова), са змајевима, по мени несумњивим трагом монголске најезде, с потпуно трезвеним Херцеговцима, Турцима из народа, циганским мангупима, с калуђерима, вуковима и свецима, страним путницима, вилама и збуњеним младићима, царског рода и другим.

Жао ми је што нисам у одговарајућем тренутку успела да пронађем причу о дванаест принцеза које сваке ноћи исцепају дванаест пари свилених ципела (мада нисам сигурна да је то наша прича), као и још неколико других – рецимо, *Јарац живодерац* и *Краљ Дроздобрад*, али то би већ била сасвим друга концепција: у овај избор је могла бити уврштена и прича *Циганска породица* као једна од најдуховитијих

слика посебног менталитета који код нас није ретка појава. Не вреди се упуштати превише у детаље јер се на крају стигне до тога да треба узети у руке збирке из којих су приче преузете па их читати по слободној вољи.

Овде су и неке приче којих се одраније не сећам, као *Оклен* *инглеској краљици толике паре* - нисам могла да одолим а да је не поставим на Страну 20 јер је то било баш у време Олимпијаде у Лондону која је све претходне засенила раскоши и блиставошћу. Мислим да недостаје *Девојка цара надмудрила* али сам врло задовољна што је ту *Све, све, али занат*.

Б.Н.

октобар 2016